

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна 1. прим. в таборі 4 ф.)
" " поза таб. 5 ф.)
На місяць в таборі . . . 30 ф.
" " поза таб. 40 ф.
На 3 місяці в таборі . . . 90 ф.
" " поза таб. 1 м. 30 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВІХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Видав „Видавниче Товариство імені В. Гринченка“.

Ч. 71. (118).

Четвер, 18. жовтня 1917.

Рік III.

Затвердження Генерального Секретаріату.

Закінчення останньої кризи в Генеральному Секретаріаті України стверджує ся наспівшою в Києві вісткою про затвердження російським тимчасовим правительством Генерального Секретаріату, в день 16. вересня н. ст. с. р., в повному складі, представленим Українською Центральною Радою.

Надійшла вість і про перші кроки нового Генерального Секретаріату України, яка вістка подана вже в попередньому числі „Громадської Думки“, власне, що Генеральний Секретаріат видав до населення України маніфест, в якому заявляє, що Секретаріат покинув свою внутрішню перебудову, а тепер починає управляти краєм і повідомляє про це всі державні власті і всі публичні інституції.

Дорога угоди з російським тимчасовим правительством, на яку ступила Українська Центральна Рада після першого свого універсалу, привела до більшого обмеження прав України, до більшої залежності її від Петрограду, ніж це було по думці статуту У. Ц. Ради. Тим не менш У. Ц. Рада не зішла поки що й до останнього моменту з тієї дороги угод з Петроградом і нарешті осягла з Генеральним Секретаріатом краєву власть на Україні, санкціоновану (затвержену) центральним російським правительством.

Формальне признание окремого українського правительства являє ся новим здобутком для України, який однак треба оцінювати з двох боків. З одної боку цей здобуток в порівнанні з домаганнями України далеко ще не може бути задовольняючим ті домагання, а з другої боку, в порівнанні з минулим безправ'ям, на основі цього здобутку починають ся надзвичайні нові часи відродження України. Починають ся часи широкої творчої діяльності великого українського народу в цілях осягнення повної волі для свого добра й для свого арівнання з іншими великими народами Європи.

З таким настроєм приймають і на Україні факт затвердження українського правительства, Генерального Секретаріату. Київська „Робітничая Газета“, з дня 3. вересня ст. ст. с. р., зустрічає цей факт досить здержливо й оцінює цей здобуток тільки як певний ґрунт для дальшої боротьби за волю України. Приводимо тут коротку вступну статтю „Роб. Газ.“ з приводу факту затвердження Генерального Секретаріату:

„Временне Правительство затвердило склад Генерального Секретаріату, обраного Центральною Радою.

Врешті утворена крайова власть на Україні, утворені підстави, які дадуть можливість для організації краю, для охорони здобутків революції, для задоволення потреб трудящих мас України.

При несприятливих умовах розпочинати мусить свою роботу наш Секретаріат.

Правительственна інструкція наче пучама буде звязувати нашу крайову власть в її заходах на користь трудящих мас України.

Але ми певні, що спільними змаганнями всієї демократії будуть розсунуті вузькі межі, які опріділятимуть його діяльність тепер.

Ми певні, що творча робота, яку провадитиме він, з необхідністю на ділі докаже потребу поширення цих меж.

І спираючись на піддержку всієї демократії України, наш Генеральний Секретаріат, наша крайова власть зможе утворити з тієї інструкції, що опріділяє зараз його роботу, перший крок в здобутті всім нам дорогої мети—автономії України“.

З останньої фрази цієї статті можна бачити, що правдива автономія України ще має прийти, а теперішня автономія надто ще пахне Москвою.

Однак те, що вже виявила й осягла Україна звертає на себе увагу цілого світу та викликає здивування перед силою українського визвольного руху й

перед силою організаційного хисту Українців.

Від непомітного для неуважливого ока нидіння української національно-політичної діяльності перед революцією стала тепер Україна на певну дорогу до відбудовання своєї національно-територіальної держави.

Повороту назад тепер немає, а є тільки дорога вперед до повної волі українського народу на українській землі.

Осінні думи.

Дощ і дощ... По небу змара
Без кінця пливе;
Вітер листе пожовтіле
З деревини рве.
В теплий край, за синє море
Відлітає птах;
Вже остання дощівгає
Квіточка в полях.
Плаче сумная природа
І марні все,—
Мов понура відьма-осінь
Чари всі несе.
На що глянеш—все на тебе
Навіває сум,
В голові твоїй ворухать
Зграю чорних дум.
Гадка якось мимоволі
Все туди летить,
Де тепер в одкритім полі
Лютій білі кишать.
Там ще гірша „непогода“:
Ллеть ся дощ і... сталь...
Ах, ця думка нерозважний
Будить в серці жаль!
Скільки бідному волиці
Довелось терпіть!
Не одну пришло ся осінь
В полі пережити...
А його дружина й діти...
Як тепер вони?
Ох, і їм гіркі забави
Осіні й війни!..
Поки ще була погідна
Літняя пора,
Сіромах задовольняла
Хаточка стара.
А тепер сердита осінь
Вітром подула
І старенькую покривало
З хаточки змела.
Дощ од рана і до ночі
Хлопотить—б'че,
Крізь диваний дах водиця
Капає—тече.
В хаті холод і нема чім
Печі протопити...
Тяжко-важко сіромахам,
Але треба жити...

Українське шкільництво

на зайнятих українських землях.

До війни по селах на Підляшю, Холмищині, Поліссю й Волині величали ся виключно московські школи. Ціль науки в тих школах (вчили розуміть ся по московськи) усім поневоле народом у Росії відома. Рідна українська мова була в цілковитій зневазі. Дорогий скарб української слави—пісню—вигонено. Дітей виховували не на вірних свідомих горожан свого краю, а на перевертнів. Словом, по тих школах наших українських дітей обмоскволювано, а їх душі їхні рідні висиховано, виривано. Для села ті школи не були осередком світла, осередком доброї поради, а чимось таким чудернацьким, яке в селянському думанні розривало панське від мужицького.

Розуміють ся, що деякі школи в цих наших землях були й порядними. Але це залежало від тих учителів з України, які присягали свою працю своєму народові. Такі вчителі не жахались, що їх жде тюрма або Сибір, і працювали чесно для села, для своїх людей. Таких шкіл було обмаль і дуже рідко. Вільшість шкіл таких, про які вже вище казано.

На Підляшю зокрема мусимо зазначити, що тут, крім явного обмоскволювання, було тайне ополучування в „благодійних шкільках“. Зішов же з виховачого боку творило ся щось не людське між нашим українським населенням.

Через такі всі оті явні й тайні школи, українське населення в цих краях виглядає непросвіченим, заліканним, де треба й не треба мовчазно-покірливим. Ось яке було шкільництво на цих наших українських землях до війни. Підчас війни затихло, але не надовго. А власне після акту 5. листопада 1916. року прийшло ся засмакувати замість московських—польських „благодійно-людових“ шкіл. В той час Польщу проголошено осереднім державним королівством. Поляки почали ясно не церемонити ся з українською мовою на Підляшю.

Аж у біжучому 1917. році дозволено на українських землях закладати і українські школи. В цім же році десь коло половини червня й розпочало свою діяльність наше українське шкільництво по селах Підляшя, Холмищини, Полісся й Волині.

Провід шкільництва веде Українська Шкільна Рада в Білій, при допомозі Української Громади, а також Українців із полону. Велх українських народніх шкіл у цих краях—на Підляшю, Холмищині, Поліссю й Волині—має ся вже до тепер вісімдесять. Середнє число українських діточок, які вчать ся в цих школах, нараховуєт ся чотирі тисячі п'ятсот. Крім того маєт ся ще дві жицицьких школи, де українська мова викладаєт ся як

